

Жертв голодоморів у Луцьку пом'януть скорботною ходою

24 листопада в Україні — День пам'яті жертв голодоморів. Цього дня у Луцьку відбудеться скорботна хода від Театрального майдану до Замкової площі (початок о 15.00 год.). Потому на Замковій будуть панахида, мітинг-реквієм і загальнонаціональна хвилина мовчання, після чого присутні візьмуть участь у загальноукраїнській акції «Засвіти свічку!». На приміщеннях підприємств, установ, організацій міста буде вивішений державний прапор зі скорботною стрічкою.

Ялинка до Нового року обійдеться мінімум у 50 грн.

Цього року ціни на новорічні ялинки залишаться майже незмінними у порівнянні з минулим роком і складуть 50 грн. за найменше деревце і близько 300 грн. — за сосну від двох метрів. У масовому продажі святкові деревця з'являться 15-20 грудня. Як і торік, на всіх законно зрубаних хвойних, що пройшли радіаційний контроль, будуть прикріплені спеціальні чіпи. Ялинки без чіпів будуть вважатися незаконними, і міліція матиме право прибрати їх із ринку.

Сім'я художників із Закарпаття оселилась у середньовічному замку

Замок XIV століття Сент-Міклош у селищі Чинадійовому Мукачівського району вже кілька років є одним із обов'язкових місць для відвідування туристів, які приїждять на Закарпаття. Ще десять років тому він був купою руїн, а сьогодні тут вирує культурно-мистецьке життя: відбуваються виставки, презентації книг, фільмів, концерти камерної музики, працює клуб авторського кіно, відбувся перший міжнародний фестиваль історичних реконструкцій. Усе це завдяки місцевому художнику Йосипу Бартошу, який десять років тому першим в Україні зважився взяти в оренду середньовічний замок. Понад те, художник разом зі своєю дружиною Тетяною, також відомою мисткинею, живуть у цьому замку. На першому поверсі обладнали кімнату й майстерню.

Екскурсію замком нам проводив господар, його дружини на той момент удома не було.

— Перша згадка про цей замок датується 1403 роком, — розповідає Йосип Бартош. — Нащадок древнього роду графської сім'ї Перені, яка його збудувала, три роки тому відвідав нас, саме він відкривав наш музей. Спочатку на цьому місці було бойове укріплення — Чинадійівська кам'яна фортеця з двома кутувими вежами та метрової товщини стінами, зведена в XIV столітті бароном Перені. Добудували її графи Телегді. Володіли фортецею княгиня Ілона Зріні, її син Ференц II Ракоці, графи Шенборни — понад 200 років. У Мукачівському замку розповідають, як хоробра княгиня Ілона Зріні воювала, ми ж розказуємо, як вона палко кохала. Про це окрема розмова у її спальні на другому поверсі наприкінці екскурсії, — інтригує туристів

пан Йосип і запрошує оглянути експозицію музею, який розміщений у стінах замку.

Тут можна побачити унікальні артефакти скіфської і кельтської культур — амулети, предмети побуту, прикраси, яким понад тисячу років. Усі ці речі Йосип Бартош виміняв на власні картини або купив у колекціонерів. На стінах першого поверху його роботи — портрети володарів замку. На другому поверсі — зображення бога Сонця, яке виконала художниця Тетяна Бартош. Цікава робота — голова єдиного, який у всіх культурах і віруваннях був символом чистоти та незайманості. Голову кельтського охоронця дрімучих лісів, напівтварини-напівлюдини, виконав учень Бартошів, скульптор із Чинадійового Володимир Павлюк. Робота цього ж майстра — копія «неолітичної Венери». На вікнах — вітражі, виготовлені учнями Чинадійівської школи мистецтв. Усі меблі в замку відтворюють інтер'єр XVII ст. Відвідувачам художник пропонує помолитися в освяченій каплиці Святого Миколая, де зберігаються мощі трьох святих та ікона XI ст.

В одній із вітрин у кімнаті на другому поверсі можна побачити унікальну виставку писанок дружини пана Йосипа Тетяни. Вона єдина писанкарка в Україні, котра отримала авторське свідоцтво на виготовлення шкрябанок: поваривши кілька годин курячі яйця в цибулинні, вишкрябує на них малюнки загнутим лезом для гоління та голкою. На один витвір витрачає від тижня до місяця. У колекції, виставленій у замку, понад 10 таких робіт. Решту роздавала чи продавала.

Також у замку є кілька «таємних переходів» — подвійних стін,

які господарі з радістю показують відвідувачам. А ще Йосип Бартош розповів про систему опалення в будівлі, зауваживши, що у прадавні часи люди мали сильніший імунітет і 13-15 градусів тепла їм було цілком достатньо.

— В часи Другої світової війни німці зробили у замку в'язницю, — продовжує розповідь господар. — За радянської влади він був сільрадою, військовою частиною та складом автотранспорту. І ось ми у кімнаті, яка була спальнею. Колись тут зустрілися два серця, вони покохали одне одного, і про їхні почуття дізнався весь світ.

Йосип Бартош має на увазі княгиню Ілону Зріні та угорського повстанця Імре Текелі.

— Ілона Зріні знала 15 мов, основна медицина, мистецтво, єдина жінка, яка отримала грамоту від турецького султана, — розповідає історію

Писанка Тетяни Бартош

Йосип Бартош. — Молода жінка тримала оборону Мукачівського замку майже три роки. Будучи вдома, вона відпочивала у цій кімнаті, й сюди до неї у 1682 році на таємні побачення приходив граф Імре Текелі. Він був протестант, воював проти Австрії, вона ж — католичка, підлегла великій Австрійській імперії. На той момент їй було 39 років, а йому лише 25, однак він не зміг встояти перед її неземною красою. Вона ж побачила перед собою молодого сильного амбіційного чоловіка. Їхні побачення закінчилися вінчанням у Мукачівському замку, де три тижні гуляли весілля. Після цього австрійський двір поставив її перед вибором: або кохання, або у неї забирають усе. Вона була однією з найбагатших жінок у Європі, й усі спо-

стергали, що вибере Ілона. Жінка вибрала кохання. У результаті у неї забрали двох дітей, усі землі — частину Хорватії з її родовими замками, Трансильванії, а саму помістили під суворий нагляд у монастир, потім перевели в Ізмір, що у Туреччині, де у 1703 році княгиня померла. А через два місяці помер її коханий чоловік. Це викликало хвилю обурення серед угорського народу, котрий зрозумів одну просту істину: австрійці змущують не тільки з простого народу, а й посягнути на вельмож. Через багато років Угорщина все-таки отримала свою свободу та незалежне королівство, а все це почалося звідси, з цієї кімнати.

У планах сім'ї Бартошів і їхніх однодумців — відновити цю кімнату й тим молодим парам, які вже беруть шлюб, давати можливість провести тут деякий час.

— Думаю, молоді люди винесуть звідси краплинку таких понять, як істинне кохання, вірність, любов до своєї землі, до свого роду, — сподівається художник. — Без таких понять не буде майбутнього людства.

За словами Йосипа Бартоша, ні держава, ні нащадки родин, що мешкали у замку, ні місцеве населення не зацікавлені у його відродженні. Гроші на його реставрацію дали лише раз: п'ять тисяч доларів — міністерство охорони культурної спадщини Угорщини, вісім тисяч гривень — Закарпатська обласна держадміністрація. Решту ж митці роблять за власні кошти, виручені від продажу своїх робіт, також їм допомагають колеги, що об'єдналися у громадську організацію «Калган-А», до якої входять митці не тільки з України, а й із Данії, Австрії, Франції, Угорщини,

Литви, Румунії, США, Росії. Стоїть у замку скринька для збору пожертв від відвідувачів. Однак, зі слів пана Йосипа, інколи приходить група туристів, а вона залишається порожньою.

На запитання, що спонукало його орендувати і відновлювати напівзруйновану історичну пам'ятку, відповів, що й сам не знає. Просто одного разу, випадково побувавши в Чинадійовому, відчув, що хоче тут зробити культурно-мистецький центр.

— З орендою проблем не було: пішов у сільраду, там із мене поспішили, та прохання підписали, хабара нікому не дав жодної копійки, — зізнається пан Йосип. — У райдержадміністрації теж підписали, а от в обласній адміністрації процедура затяглася більш як на півтора року.

Грошей за оренду Бартоші не платять, бо взяли руїни, а не приміщення, хоча в договорі прописано, що «зобов'язані його зберегти».

У найбільшжих планах орендарів — відновити й парк, який тут був закладений у 1730 році.

Поцікавилися, чи не страшно жити у такому великому замку, на що господар середньовічної оселі відповів:

— Хтось мусить за усім цим наглядати. Бо до сьогодні залишилася давня приказка: якщо у Мукачевому вас не побили, в Чинадійовому — не пограбували, то ви спокійно можете обійти всю земну кулю, з вами нічого не станеться. Цю приказку кожен випробував на собі, я теж. Правда, в Мукачевому мене не били, зате в Чинадійовому обікрали двічі.

Людмила ШИШКО

Господар замку сам проводить екскурсії

На Волині відбувся фестиваль національних культур

У Палаці культури міста Луцька відбувся X Фестиваль національних культур Волині «З чуттям єдиної родини» з участю польської, німецької, чеської, російської, єврейської, вірменської, ромської громад.

У фойє приміщення було організовано експозицію декоративно-прикладного мистецтва, яка відображала національні особливості народів, і фотовиставку. Кожна з громад підготувала невелику різножанрову концертну програму, яка демонструвала колорит, традиції їхньої праотчої землі.

Представників національних меншин, які збагатили місто своєю культурою, від міської влади та громади привітав перший заступник міського голови Святослав Кравчук. Він вручив Подяки міського голови за активну спів-

рацю з Луцькою міською радою, збереження культурної спадщини, налагодження та розвитку між-етнічного діалогу та з нагоди проведення десятого обласного фестивалю національних культур «З чуттям єдиної родини».

Зростає плата за користування послугами бібліотек

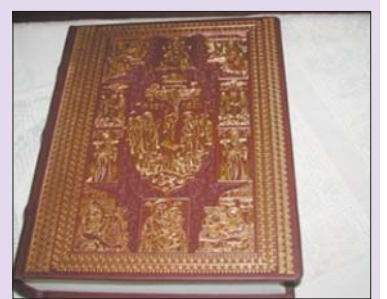
12 бібліотек комунального закладу «Луцька міська централізована бібліотечна система» обслуговують майже 39 тисяч читачів. Усі вони мають можливість безоплатно користуватися інформацією про склад фондів, отримувати літературу в тимчасове користування. Бібліотеки надають і платні послуги, наприклад, ксерокопіювання, тиражування інформації на принтері, сканері, запис на електронні носії. Про підвищення ціни саме на ці послуги і клопочуть бібліотекарі.

Як зазначають фахівці відділу тарифної політики управління економіки Луцької міської ради, стрибок цін не буде захмарним: копіювання аркуша подорожчає на 15 копійок — з 35 до 50, тиражування на принтері — з 1,8 гривні до двох.

Музей книги поповнився факсимільним виданням Луцького Євангелія

Митрополит Луцький і Волинський Нифонт передав факсимільне видання Луцького Євангелія (сер. XIV ст.), яке було видане за його особистого сприяння у 2011 році, Музею книги. Рукопис належить до пам'яток галицько-волинської книгописної школи. Місцем його створення був Спаський Красносельський монастир поблизу Луцька. Книга зберігається в Російській державній бібліотеці Москви.

«Багато пам'яток втрачено, і добре, що мені прийшла думка перевидати Євангеліє, яке було написано у нашому місті шість століть тому», — зазначив Митрополит Нифонт. Він повідомив, що презентація духовної пам'ятки відбулася не лише в Україні, а й у Мілані, Римі, Барі, Флоренції. Готується широка презентація кни-

ги у Європі та Москві. Науковець Олена Бірюліна розповіла, що Луцьке Євангеліє належить до 128 найбільш унікальних рукописних книг України. Разом із Волинською іконою Богоматері (XIV ст.), Покровською церквою (XIII-XVII ст.), замком Любарта (XIV ст.) Луцьке Євангеліє — символ духовності та віри лучан і волинян.